

**РУДАРСКИ ЗАКОНИК ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ ОД 15. АПРИЛА 1866. ГОДИНЕ С ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОД 21. ЈУЛА 1877,
ОД 6. ФЕБРУАРА 1896. И 27. ЈАНУАРА 1900. ГОДИНЕ**

Садржај

Глава прва

Управа и надзор над свима рударским радњама

Глава друга

Општа одређења

Глава трећа

О одобрењу на истраживање руда и копова

Глава четврта

О повластици на обделавање руда и копова

Глава пета

О одношајима између рударских предузимача и господара земље, воде и шума, о уступању ових и о накнадама

Глава шеста

О правилима рударских предузимача и о рударским друштвима

Глава седма

О дужностима рударских предузимача

Глава осма

О међусобном одношају рударских предузимача

Глава девета

О одношају рударских предузимача, њиховим званичницима и раденицима

Глава десета

О рударско-братинској каси

Глава једанаеста

О плаћању рударских такса

Глава дванаеста

О надзорној власти, као и о ислеђењу и суђењу дисциплинарних иступљења

Глава тринаеста

О казни иступљења законика рударског

Глава четрнаеста

О престајању, губљењу и напуштању повластице рударске и права истраживања руда и копова

Глава петнаеста

О залози и осталом праву на руднике и њиховим припадностима у случају стецишта

Глава шеснаеста

О личним правима рударских радника

Глава седамнаеста

О прелазним опредељењима при постојећим рударских уговорима и радњама

Глава осамнаеста

Прелазно наређење

РУДАРСКИ ЗАКОНИК

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

од 15. априла 1866. године

15.
АДВОКАТ
ДУШАН Љ. МИЉКОВИЋ

С ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА

од 21. јула 1877., од 6. фебруара 1896. и 27.
јануара 1900 год.

БЕОГРАД

Штампарска Андре Петровића, Кнез Михаилова
1907.

НУБ. БР.
6329

РУДАРСКИ ЗАКОНИК

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

од 15. априла 1866. године

с изменама и допунама

од 21. јула 1877., од 6. фебруара 1896. и 27. јануара 1900 год.¹⁾

ГЛАВА ПРВА

Управа и надзор над свима рударским радњама.

Члан 1.

Управу и надзор над свима рударским радњама врши министар народне привреде; он прописује правила за извршење овог закона.

Члан 2.

Ову управу и надзор врши министар народне привреде преко рударског одељења, које је саставни део министарства народне привреде (чл. 2. закона о устројству министарства за народну привреду).

Члан 3.

Рударско одељење састављају начелник, инспектор, секретар, правни референт, потребан број рударских инжењера, геолога, хемичара, писара, који се према потреби, постављају Краљевим указом; даље потребан број практичара и пртаци.

Члан 4.

Рударски инжењери, геолози и хемичари морају имати редовну, факултетску сирему своје струке са положеним, про-

¹⁾ Текст закона од 1866. године штампан је обичним слогом, измене и допуне од 1877. и 1896. год. проређеним слогом, а измене и допуне од 1900. год. курсивом.

Мило. бр. 6329

писним, редовним испитима. Начелник може бити само рударски инжењер.

Члан 5.

Начелник одељења, инспектор, најмање 3 рударска инжењера, 1 геолог, 1 хемичар, правни референт или секретар рударског одељења састављају Рударски Одбор.

Лични састав овог одбора одређује министар народне привреде у почетку сваке године. Начелник рударског одељења или његов заменик увек је председник Рударског Одбора.

У изванредним случајима може министар народне привреде позвати у седнице Рударског Одбора и стручна мишаван рударског одељења са саветујућим гласом.

Члан 6.

У рударском одељењу установљава се рударско-геолошки музеј и хемиска лабораторија.

Члан 7.

Краљевим указом на предлог министра народне привреде могу се образовати рударске, засебне управе за експлоатацију појединих рудника као државна надлежства, и ове управе састављају: управник, потребан број рударских инжењера и административног особља.

Члан 8.

У надлежност рударског одељења спада:

а) да врши све оне послове, који су му озим законом и правилима министровим, као одељењу министарства народне привреде у делокругу рада стављене;

б) да води бригу о извршењу свију наредба и прописа, које буде издавао, по струци и пословима рударским министар народне привреде на основу овог закона;

в) да води надзор над свима приватним и државним рударским радњама и стара се, да се ове врше по прописима рударског закона.

Члан 9.

У надлежност рада Рударског Одбора спада:

а) да саставља и подноси на одобрење министру на-

родне привреде опште и годишње планове рада по рударској струци, које треба држава да предузима;

б) да саставља и подноси министру народне привреде годишње извештаје о свима радњама рударским, како државних, тако и приватних предузећа, са својим мишљењем о истима, која ће се по потреби и јавности предавати;

в) да оцењује разне рударске извештаје и своје оцене подноси министру народне привреде и

г) да даје своје мишљење по свима питањима, која му буде упутио министар народне привреде.

Члан 10.

Рударске управе имаће дужност, да управљају државним рударским радњама онако, како им буде, по саветушању рударског одбора, министар народне привреде наредио.

Члан 11.

Начелник, инспектор, секретар и писар рударског одељења у положају су истоимених звања у министарству народне привреде. Управници рудника у положају су инспектора, а рударски инжењери, геолог, хемичар и правни референт у положају секретара.

Члан 12.

Рударски инжењер и геолог, ма у ком положају били, служе онолико и пензионису се онако, као што је то предвиђено за техничко указно особље грађевинске струке (члан 20. закона о уређењу министарства грађевина).

ГЛАВА ДРУГА

Општа одређења.

Члан 13.

Рударски законик одређује правила и услове, под којима је једино дозвољено руде и копове (минерале) истраживати и обделавати

Члан 14.

Под рудом и копом разумевају се минерали, који, метале садржавају, били метали природно одлучени, суви-

(саморастни, самотворни) или сједињени, као: злато, сребро, никал, бакар, цинк, цинк, шпик, олово, гвожђе и т. д. у свима својим сјединењима; затим асфалт, графит, стипсе, витриоли, соли, цементне и слане воде, земне смоле, земно уље, мермер, цементни лаворац и т. д. све сорте жрковог и каменог угља, литографско и воденичко камење.

Овамо спадају и старе траске и стари топнички остаци.¹⁾

Да ли је што руда и коп, определиће у сумњивом случају министар народне привреде.

Члан 15.

Све руде и копови, били они у земљи или на површини јесу добро државно, а не онога чија је земља, и по томе сваки је дужан по пропису овог законика изискати одобрење на истраживање и повластицу на обделавање руда и копова.

Члан 16.

У колико рударски законик не садржава особена определења, у толико ће се односити и на рударске радње закони: грађански, трговачки и криминални.

Члан 17.

Ко је способан својим имањем управљати, тај може добити одобрење на истраживање и повластицу на обделавање руда и копова.

Члан 18.

Истраживање и обделавање руда и копова од стране правитељства предузета, подлеже овим истим законим правилима.

Члан 19.

Давање одобрења, давање повластица и надзиравање над рударским предузећима, каменоломима и подземним радњама у опште, спада у круг министарства народне привреде.

Члан 20.

Рударским закоником установљава се за све рударске послове десетична мера метара.

¹⁾ Ова је допуна од 21. јула 1877. године.

ГЛАВА ТРЕЋА

О одобрењу на истраживање руда и копова

Члан 21.

Истраживања руда и копова могу бити двојака: проста и искључива. Прва су она за која се рудни простор само именује, а друга за која се овај ограничава по прописима овога закона.

Члан 22.

Ко жели да добије одобрење за просто право истраживања руда или копова, мора се за ово пријавити писмено министру народне привреде, и тачно назначити агаре селд или општина, у којима жели предузети истраживања, са назначењем дотичног среза и округа.

Ако је молилац испунио прописе рударског закона за добијање простог права истраживања руда или копова, ово ће му се одмах издати. У противном случају за ово ће му се оставити одређени рок. Ако и у том року не испуни поменуто услове, сматраће се, да је одустао од молбе.

Просто право истраживања руда и копова даје се за једну годину, и то највише на простору трију општина.

Просто право истраживања руда и копова може се пренети и на доугу правну личност, која по прописима овог закона може бити прост истражилац руда и копова; оно је и наследно за законите наследнике истражиоца, ако они по закону рударском могу бити истражиоци, и ако у року најдаље од 3 месеца по смрти истражиоца изјаве министарству народне привреде, да се овога прилажу са свима његовим правима и обавезама.

Каменоломи припадају имаоцу земље. Он их може обделавати или давати под заштитом, пошто надлежна полицијска власт, по добијеном мишљењу техничког, стручног лица утврди, да одржање или отварање каменолома на том месту не угрожава околну и у опште личну сигурност и саобраћај. По том се само извештава министар народне привреде, да је каменолом отворен.

Члан 23.

Ко по истеку једне године затражи, да му се рок за просто право истраживања продужи, мора за то уз молбу поднети и извештај: шта је дотле урадио на истраживању.

На основу поднете молбе и извештаја министар ће о трошку молвиона одредити једног рударског стручњака, да радом истражиоца на лицу места прогледа и оцени: да ли, и на коликом простору треба молвиону присто право истраживања продужити или не. Према овој оцени и саслушању Рударског Одбора министар ће донети своје решење.

Свако одобрено присто право истраживања руда или копова може се продужавати само за још 2 године. Ако би истражилац и после овога времена захтевао продужење пристога права истраживања, мораће се ограничити за искључиво право истраживања руда и копова по прописима овога закона.

Члан 24.

На једном простору може бити само један присти истражилац руда и копова.

Ако се једног дана пријави више молвилаца за присто право истраживања руда и копова за једно исто место, решиће се по чл. 39. овога закона.

Члан 25.

Ко жели да добије искључиво право истраживања руда и копова на неком месту, мора се за то молбом обратити министру народне привреде.

У молби мора молилац изложити:

а., изложити своје име и презиме, занимање и место пребивања, и приложити надлежно пуномоћје, ако се одобрење за другога тражи;

б., точно назначити окружје, срез, општину, предел и место истраживања;

в., показати, да ли је на томе месту, или у околини коме и какво истраживање већ дато;

г., поднети доказ, да је на томе месту вредно искључиво истраживање предузети, и именовати руду или коп, које и како тражити намерава; и

д., поднети доказ, да је он властан управљати својим имањем.

Ако молилац поднетом молбом није испунио прописе рударског закона за добијање искључивог права истраживања руда и копова, позваће се, да у одређеном року исте испу-

ни; ако то не учини, сматраће се, да је од поднете молбе одустао.

Односно преноса искључивог права, као и наследства вреди исто, што је казано за присто право истраживања (чл. 22.).

Члан 26.

Бад се неко пријави са молбом, да добије искључиво право истраживања на месту, на коме је већ другом лицу дато одобрење за присто право истраживања руда и копова (чл. 22.) и кад министар народне привреде нађе, да му ово треба издати, то ће му учинити по пристанку дотичног пристога истражиоца, у колико овај својом изјавом од свог простора буде уступно.

Члан 27.

Министар народне привреде моћи ће дати на једном месту једном истом искључивом истражителу више простора за искључиво истраживање, ако има празни простим истраживањем незаузети места, или ако се присти најближи истражитељи одреку права на ограничење простора у истражујућем се свом месту; а проситељ докаже, да му је више простора нужно.

У свима овим случајима мора проситељ за искључиво истраживање и ситуациони цртеж целог места поднети.

Члан 28.

Простор искључивог права истраживања јесте хоризонтална површина од 500.000 квадр. метара.

Но ако због заузети у суседству простора, не би један простор изнео подпуну количину метара, истражитељ мора и мању количину метара за подпун простор сматрати.

Границе простора за искључиво истраживање означава истражилац, а ограничење овога зван стручна комисија, коју буде одредио министар народне привреде, у присуству месне Полицијске власти и једног Полицијског чиновника дотичнога округа. Све трошкове око ограничења простора за искључиво право истраживања сноси истражилац.

Члан 29.

За сваки ограничени простор на искључиво истраживање, плаћаће истражитељ у име регалног данка државној каси годишње, и то у напред, по десет динара, рачунајући од дана, кад је ограничење свршено.

Члан 30.

Одобрење за искључиво истраживање даје министар народне привреде на једну годину дана.

Ко буде искључиво истраживање с подкопом или окном или бушењем одпочео, и годишњим извештајем показао, да је истраживање прилежно, правилно и непрекидно упражњавао, *за предмети догребу за продужење искључивог истраживања, министар народне привреде одредиће једног стручњака рударског, да на лицу места, о трошку истражиоца, оцени његово назоде. Према овој оцени и са слушању Рударског Одбора министар ће тражити право продужење искључивог права истраживања одобрити или не.*

Члан 31.

Ко добије одобрење на истраживање просто или искључиво, мора се пре сваког рада споразумети са господаром земље о накнади штете, која би се овим истраживањем нанела; а господар земље дужан је истраживање на својој земљи допустити (чл. 49).

Ако се у том не би могло доћи до споразумења истражитељ обрати ће се министру народне привреде, који ће по чл. 52. и 53. иштање ово расправити, а истражитељ неће моћи истраживање на том месту пре одпочети, док по прошлеу чл. 53. не да потпуно обезбеђење господару земље.

Члан 32.

У аданијама, зградама, кућштима и кућним пласцима, баштама, воћњацима, виноградима, и тима подобнима, може проситељ тек само онда добити одобрење за истраживање, ако понесе саанволење господара исти места.

По јавним путевима, црквиштима и гробљу, водоводима и вештачким постројењима, и у остале у простору не

десет метара око свију места у овом одсеку именовани, неће се никакво одобрење на истраживање давати.

Члан 33.

Истраживање мора се по правилима рударским упражњавати тако, да се не би опасност људима, ни мари, ни имању проузроковала, нити да се господар земље и без нужде стешњава.

Свака отворена законина или окна морају ограђена и осигурана бити.

Члан 34.

Ако прости истражитељ противу чл. 33. поступи, и ако годишње извештаје о радњи својој не поднесе, министар народне привреде, према обстојатељству, моћи ће таквом истражитељу дати право одузети и пре истека рока, или продужење рока одказати.

Члан 35.

У сваком за искључиво истраживање ограниченом простору (чл. 28.) дужан је искључиви истражитељ по правилима рударским поред прописа чл. 33. и прописа чл. 77. још у свом поткопу, или окну, или вртлу и непрекидно сходно чл. 79., 80., 81. и 82. истраживање упражњавати, и годишње извештаје о успеху радње подносити. Ко противно учини, подпада дисциплинарним казнама, закономиком овим прописанима.

Члан 36.

Ко једном изгуби право истраживања на основу овог законика, не може га опет на том месту добити у тецају једне године, а доцније, ако се нико други не пријави за то место, може му се опет дати.

Члан 37.

Без особитог одобрења министра народне привреде, истражитељима није слободно руде и конове обделавати ни продавати.

По погребу изашиле министар народне привреде једног стручњака на лице места, о трошку истражиоца за оцену;

да ли је дотична руда извађена истражним радом или обделавањем.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О повластици на обделавање руда и копова

Члан 38.

Повластица на обделавање руда или копова може се дати:

- а., на копање и вађење;
- б., на испирање и пребирање;
- в., на топљење и израђивање; и
- г., на једно, двоје, или на све.

Члан 39.

Онај, који пре затражи повластицу за обделавање на означеном месту, тај ће такову пре и добити.

Ако се по случају у један исти дан пријави више проситеља за повластицу на једном истом месту, министар народне привреде узевши у обзир јемства, која проситељ за успех обделавања даје, решиће, по саслушању Рударског Одбора, хоће ли свима, већини или једном и коме од проситеља дати повластицу на обделавање.

Члан 40.

Прозба за ову повластицу, која се има министру народне привреде у дубликату поднети, мора садржавати:

- а., све што је у чл. 25. прописано;
- б., доказе, да на месту, на ком се повластица за обделавање, тражи, није већ другоме дато одобрење за истраживање нити повластица за обделавање;
- в., мора поднети нађену руду или коп са точним описом њиног лежишта, како би се сазнати могло, да ли је количина и каквоћа довољна те да их је вредно обделавати;
- г., доказати, да има сам довољно стручне способности, или да има за тај посао лице, које такве способности притјажава;

д., означити, да ли на траженом месту, или у околини има земље, воде, шуме или каменог угља (ако за овај повластицу не тражи), који се за радњу употребити могу;

е., разложити план целе радње, и изјавити, хоће ли сам или у друштву и с ким и под којим условима радити, као и показати капитал који ће моћи на радњу употребити и примљене обвезности испунити; и

ж., захтевати, да министар народне привреде одреди стручну комисију, која ће о трошку његовом на лицу места све што је нужно, тачно испитати, као и стручну комисију, која ће такође о његовом трошку да изврши ограничење терена, на коме повластицу тражи, ако је за то испунио све прописе рударског закона.

Члан 41.

Ако су сви услови у предидућем чл. 40. испуњени, министар ће народне привреде одредити стручну комисију, која ће на лице места изаћи, предмет прозбе тачно извидити и о том известије министру народне привреде поднети.

Члан 42.

Комисија ће ова, осим осталог у прозби (чл. 40.) изложеног, нарочито у виду имати:

- а., да ли проситељ захтевану земљу, воду шуму — злата и у каквој количини имати мора;
- б., да ли се за исте цели земља, вода и шума, друга, мање употребителна дати може; и
- в., да ли тражену земљу, воду или шуму господар и под каквим условима, уступа.

Све ово решиће комисија према стању рудништа, приликама рударским и капиталу молиона, те према томе и то: колико рудних поља треба молиону дати.

Члан 43.

Ако одређена стручна комисија (по одредби чл. 41. овог закона) на лицу места утврди, да је истражилац истражним радовима доста нишао повољно рудниште за експлоатацију, министар народне привреде по саслушању Рударског Одбора, а по прелазном састанку Министарског Савета издаће решење истражиоцу, да ће му дати тражену повластицу по прописима овог закона, ако истражилац у одређеном року поднесе ситуациони план рудног простора у дубликату, поделен на онолико рудних поља, колико је стручна комисија

одредила, и министар народне привреде одобрио, да му треба дати, и чим рудни простор ограничи стручна комисија, коју министар буде одредио по прописима овог закона.

Члан 44.

У повластици, која ће се на основу комисионог известија и поднетог цртежа дати, биће означено:

а., име и презиме, занимање и место обитављања обделатеља;

б., каква је повластица дата;

в., број рудни поља са описом руда или копова простор, окружје, срез, општина, место и име предузећа;

г., две сталне тачке, од којих је премерање простора и поделење рудни поља чињено, означене бусолом у правцу и растојању по цртежу ситуационом; и

д., време, на које је повластица дата.

Члан 45.

Рудно поље јест хоризонтална површина у виду правоугаоника од ево хиљада квадратни метара, које хоризонталне стране најмање две стотине, а највише пет стотина метара износити могу, а падне стране безкрајно у дубину иду.

При означавању рудни поља, морају се ова тако полагати, да, колико је могуће, једно до другог леже, те да више њи једну целу фигуру образују; растојање између једне и друге фигуре, ако су рудна поља на више места узета може се поделити међу обделатељима суседни рудни поља.

Више рудни поља, једно до другог састављени, сабиравају простор рудни.

Фигуре старих троквирита и топионичких остатака не морају бити везане (састављене) једна с другом, па да сабиравају рудно поља једне повластице; но ако су оне у непосредној близини, онда се сматрају као састављена рудна поља и припадају једној повластици.

Члан 46.

Повластица за обделаване руда и копова даје се на педесет година, рачунајући од дана кад је министар народне привреде повластицу подписао.

Министар народне привреде, по саслушању Рударског Одбора, а по одобрењу Министарског Савета, може државне руднике и рудника дати под закупу за обделаване на уговором одређени број година. Уговорима о закупу службе за основицу односно рада — експлоатације — прописи овог закона.

Члан 47.

Ко руде и копове, као повластичар на извесном руднику за 15 година правилно обделави и своје обавезе тачно по овом закону испуњава, по оцени министра народне привреде, решењем Министарског Савета добиће право господарства на рудник, ако ово затражи.

Господар рудника плаћа све регалне данке држави по овом закону.

Члан 48.

Онај, који по предидуњем чл. 47. не добије право господарства над рудником, а желео би и даље, пошто рок у чл. 46. прописани протече, на истој месту обделавати, мора се тога ради десет година пре него је рок истекао, обратити с прозбом министру народне привреде. Иначе првенство права на то исто место опредељава министар народне привреде.

ГЛАВА ПЕТА

О одношајима између рударски предузимача и господара земље, воде и шума, о уступању ови и о накнадама

Члан 49.

Земљу, која је нужна за обделаване руда и копова, дужан је господар исте за пристојну накнаду уступити на употреблење.

Члан 50.

Обделатељ руда и копова само онда, ако је осведочено, да ће моћи постојано обделаване продужити, има право захтевати, да му господар земљу у својственост на обделаване за накнаду уступи.

Исто тако има право и господар земље захтевати, да му се сва земља одкупи, ако је она тиме тако раскомадана, да се остатком не може корисно служити.

Члан 51.

У оних местима (чл. 32.), где није слободно истраживање руда и копова предузимати без одобрења господара земље, моћи ће обделатељ захтевати, да му се дозволи водоведе испод земље провести, и то само у случају, ако би посве немогуће било то учинити другим путем, или би се могло, али с особито великим трошком.

Но и такви водоводи морају се тако утврдити, да не буду ни мало опасни, а да буду дуготрајући; обделатељ и у овом случају остаје одговоран за сваку штету, која би се коме водоводом догодила.

Члан 52.

Ако се дотична лица с господаром земље не би могла сложити о уступу на употребљење (чл. 49.) или у сопственост (чл. 50.), онда ће *министар народне привреде*, поступивши и овде, као што је прописано у чл. 41. и 42., ово коначно расиравити.

Члан 53.

Ако се пак иста лица о цени закупа или одкупа не би могла угодити, онда ће на захтевање буди које стране *министар народне привреде* поступити по прописима закона о експропријацији постојећег.

Члан 54.

Премеравање и обележење руднички граница за искључиво истраживање (чл. 28.) или обделавање (чл. 43.) на површини земље, дужан је сваки господар земље дозволити, по истражитељ или обделатељ мора му дати сразмерну накнаду за штете, ако тим какве буде (чл. 53.).

Члан 55.

Воде, које би биле нуждне за обделавање, мора господар њихов као и обделатељи један другом уступити, у колико то полицајним наредбама, јавноме реду или користима опште народне привреде не би било противно.

Извиђење тога бива по прописима за земље (чл. 52.), а што се накнаде за то тиче, по прописима, по којима се опредељује цена за земљу (чл. 53.).

Члан 56.

Ако је рудни простор на земљи правитељственој или државној, обделатељ има право да располаже, како њеним природним силама тако и плодовима, као: водонадима, рекама, травом, жиром, воћем и т. д., по то у колико не би задобивеним правима приватни лица или општим законим прописима противно било; за подизање пак зданија и зграда мора обделатељ увек имати предходно дозвољење од *министра народне привреде*.

Члан 57.

Ако је на рудном простору, био он на земљи правитељственој или државној, или земљи, која припада приватном лицу, постојало већ обделавање руда или копова, па би се на истом налазило зданија и зграда за рудничке цели потребни, а нови обделатељ с господаром ови о цени за одкуп или закуп не би се погодити могао, поступиће се по прописима, како се цена опредељује за земљу (чл. 52. и 53.). Зграде и зданија на правитељственој или државној земљи без одобрења *министра народне привреде* подигнута, не мора нови обделатељ на себе примити.

Члан 58.

Ако се у рудном простору налази правитељствене или државне шуме, оне се уступају на употребљење према потреби обделатељу без икакве накнаде за чисто рудничке цели под условом, да уступљену му шуму он о свом трошку премери, цртеж начини и шуму на сече подели, па да тако поделену шуму строго по правилима за подизање шума употребљава, *Бодиком и негује, као што ће се поступати са шумама вршити у опште по закону о шумама.*

У колико ће се и под којим условима дрва из ови шума смети употребити и за ванрудничке цели, зависиће од нарочитог решења *министра народне привреде*.

Но правитељство задржава право, да може у уступљеним обделатељу шумама потребну гору бесплатно сећи за своју или опште народну потребу.

Члан 59.

Ако не би на истом рудном простору довољно или никако правитељствене или државне шуме било, а у оном

лини истог простора би се такве налазило, онда ће *министар народне привреде* према потреби рудника одредити потребан простор ове шуме, коју ће обделатељ под условима, у предидућем члану наложеним употребљавати.

Члан 60.

Ако на уступљеном рудном простору и у околини не би било ни правитељствени ни државни шума, него би се могле употребити шуме манастирске или општинске, *министар народне привреде* може према потреби манастирској или општинској одредити обделатељу количину дрва, коју он у истој шуми сме да сече, под условом, да он за то по процени вештака (чл. 52 и 53) господару шуме накнаду даје.

Члан 61.

У колико би потребно било обделатељу на шуме приватни лица дрва узимати, зависиће једино од њихне међусобне погодбе.

ГЛАВА ШЕСТА

О правима рударски предузимача и о рударским друштвима

Члан 62.

Ко по чл. 47. не добије право господарства над рудником сматра се само као закупца (чл. 677. и остали законика грађанског) рудника (чл. 46), и он ће моћи ово право на другога пренети само у толико, уколико то одобри *министар народне привреде*.

Члан 63.

Рудна поља, копаоници и топионице и за њи заузете земље, шуме, воде, здањја и зграде подземне и на површини земље, за рударске цјели одређене, сачињавају непокретно имање рудника и морају се у рударске књиге завести.

Чим једно или друго здањје не буде на рударске цјели употребљавано, има се то у рударским књигама исправити.

Члан 64.

Као прибор и покретно имање рудника каквог сматра се: марва, машини, оруђе, грађа, справе, помоћни спеколики материјали и друге сиреме за радњу.

Члан 65.

Одвојено дата рудна поља или простори, принадали они једном или више обделатеља, могу се уједно саставити по молби догични обделатеља:

а., ако непосредно једно до другога леже;

б., ако се копаоници и топионице сјединењем пропитачије могу обделавати; и

в., ако и у колико одобри *министар народне привреде*.

У молби за сједињење морају се поднети ситуациони цртежи рудника који се сјединити имају, повластице и план целе радње као и извод терета из интабулациони књига, ако би на њима интабулација било.

Члан 66.

Исто тако и тим путем могу се сједињени копаоници и топионице (чл. 65) раздвојити, но у једном и у другом случају има се *министру народне привреде* јавити, да би се по одобрењу у књигама рударским то завести и исправити могло.

Члан 67.

Повластицом добија обделатељ искључиво право не само на означене руде и копове, но и на остале, које би у датом му времену и простору пронашао.

Члан 68.

Повластицом обделатељ добија право:

а., да своје копаонике у свом простору развија, одкопне, законне, подкове и ома отвара;

б., да топионице, самокове, здањја и зграде за радњу и за персонал свој подиже;

в., да подземне зграде и сваког рода машини и справе за олакшицу радње постројава;

Рударски Законик

г., да прави водоводе и јазове, путове и железнице на терену своје повластице и ван ове у колико то буду захтевале рударске потребе, мостове, сместишта за измет руда и копова и места за жежење угљена.

д., да упражњава у својим радионицама занате нуждне за рударску радњу;

е., да подиже магацине, баракe и гостионице искључиво за снабдевање свог персонала и раденика раном и осталим потребама, без да при продаји ови предмета раденицима и персоналу сме рачунати за себе занатску добит; и

ж., да одкаже радњу у оним рудним пољима, која су исцрпена, или која су се показала неопходна руднику, и онда тим губи искључиво право на иста поља, као што му пада и дужност на та поља, даље регални данак плаћати.

Члан 69.

За извоз своји рударски производа, били они још у виду сирове руде или копа, или ма у ком виду израђени, као и за увоз машина, оруђа, грађе и помоћног свеколиког материјала, које обделатељ или искључиви истражилан за своју рудничку радњу потребује, неће он плаћати ни извозну ни увозну ђумручину.

У погледу свију ових и других олакшица, поступаће се на царинарницама по одредбама закона о потпомагану домаће радности (индустрије).

Члан 70.

Право на обделаване руда и копова могу поједина лица или више њи у дружини добити.

Члан 71.

Уговори и статуту друштва, као и преименање ови, морају се свагда министру народне привреде поднети на одобрење и на завођење у књиге рударске, и она писмена тек ће важити од дана овог одобрења.

Члан 72.

Друштво рударско мора имати своје име и свог управитеља целе радње, потребне заступнике и пуномоћнике а тако исто и стручне предстојнике поједини стручни радња.

Члан 73.

Уговори и пуномоћија како управитеља тако и остали органа друштва, у којима се свј овима дата права и наложене дужности изложити имају, као и намене у овима доцније учињене, мора друштво подносити министру народне привреде на одобрење.

Ова одобрена писмена мора друштво и путем званичних новина објавити.

Члан 74.

Друштво се мора сваке године један пут у скуп састављати. Место састанка одређује само друштво или управитељ.

О овоме мора се предходно известити и министар народне привреде, како би и он свога комисара у скуп послати могао.

Члан 75.

Прописи трговачког законика односе се и на ова рударска друштва, нарочито о књиговодству, у колико није што особито предстојећим закоником наређено.

ГЛАВА СЕДМА

О дужностима рударски предузича

Члан 76.

Сваки истражитељ и сваки обделатељ обавезан је у радњи својој:

а., старати се о свакој могућој сигурности за лица и имања; и

б., радњу своју по прописима овог законика одпочети и непрекидно водити.

Члан 77.

Нарочито истражитељи и обделатељи дужни су ради безбедности (чл. 76., точка а) строго на то бдити:

а., да су сви отвори површни (законине и окна) ограђени и осигурани, да не би људи и животиња у њи упадали;

б., да су копаоници сваког рода подупирањем или подзиђивањем осигурани од сурвања;

в., да се тавани у окнима дубљим од двадесет метара сходно оплате, лествице и у обште све справе за повлачење и спуштање осигурају, и да се сваки дан ове прегледају;

г., да се особито обрати пажња на запаљиве материје и набаве средства за брзо гашење;

д., да се предострожно пази да буде промаје ваздуха у копаоницима; и

е., да се употребљавају сходне лампе у копаоницима где би запаљивог гаса било.

Члан 78.

Министром народне привреде постављена надлежна власт, чим онази или дозна, да је нешто у каквом руднику противу прописа сигурности учињено, или пропуштено да се учини, дужна је сама непосредно, или и средством вештака одредити начин, како ће се неуредности одклонити, назначивши рок за то; а у случају, који одлагања не трпи, власт ће и сама наредити извршење о трошку обделатеља.

Члан 79.

За непрекидни рад (чл. 76. точка б) у простору не кључивог истраживања (чл. 28) или обделавања (чл. 45) мора се сваког радног дана употребити толико раденика (рачунајући надницу осам до дванаест сати) колико изискује потреба места и цел рада.

Најмањи број надница дневни опредељава *министар народне привреде* по саслушању истражитеља или обделатеља према поднетом годишњем плану радње (чл. 83).

Осим тога мора се сваки главни подкоп или окно увек тако обдржавати, да се кроз њега безопасно може пролазити. Одкопавање пак мора се тако вршити, да даље откривање руде не буде без вужде отештано. Као противзаконито отештање сматраће се и онај случај, кад истражитељ, обделатељ или ма ко с његовим знањем хотимнице затрпа и прекрије место какво, да други не може руду наћи.

Члан 80.

Ако се прописана непрекидна радња (чл. 79) у датом рудном простору не може одржати, и обделатељ докаже, да је та немогућност настала због спољашњи препрека, као н. п. због обште сметње у трговачком обрту нарочито због рђаве природне производа, због политичне сметње или рата у околини предузећа, или обште глади, или због подземни препрека у самом раду, као: непредвидимог сурвања, навале воде и т. д., добиће он од *министра народне привреде* допуштење, да може радњу обуставити за неко опредељено време, које се по околностима и продужавати може.

Продужење обуставе преко једне године дана може само по точном комисионом извештају (чл. 78.) *министар народне привреде* дозволити. По и кад се обустава радње допусти, обвезан је обделатељ рудник у добром и употребљивом стању (чл. 77.) обдржавати.

Члан 81.

Догађаји, који радњу копаоника ма и за кратко време немогућном чине, морају се за петнаест дана *министру народне привреде* доставити, и он ће или истраживање (чл. 78.) на лицу места наредити или истражитељу или обделатељу наложити, да од времена на време о успеху за продужење рада известије подноси.

Члан 82.

Нађе ли *министар народне привреде*, да су прописана непрекидна радња (чл. 79), или припреме за продужење рада (чл. 80.), недостаточне или невероватне или непоуздане, или ако се суседи буду жалити, да им се тиме препреке или штета причињава, он ће посредством вештака (чл. 78.) предмет извидити, и по томе управу и величину рада прописати, по којој се истражитељ и обделатељ морају управљати. Ко по тому не поступи, казниће се по чл. 136.

Члан 83.

Сваки обделатељ обвезан је годишњи план своје радње бар месец дана пре истека године *министру народ-*

не привреде подносити на увиђај и одобрење, о томе пртеж сачинити и на истом сва окна, и подкопе са крацима назначити тако, да се свака даља подземна радња видети може.

Министар народне привреде има право и преко године ове пртеже прегледати, копирати и њима се позвати.

Члан 84.

Сваки искључиви истражитељ и сваки обделатељ дужан је министру народне привреде доставити од целокупне радње своје годишње известије, у коме ће сва послена одношења разложити; к томе назначити број и својства своји раденика, њихови фамилија и остала послена одношења, нужна за статистичне податке.

Годишње известије заједно са пртежом (чл. 83.) мора се најдаље по истеку рачунске године за три месеца министру народне привреде подносити.

Члан 85.

Сваки искључиви истражитељ и обделатељ одговоран је министру народне привреде за неизвршење прописа рударског законика.

Обделатељ је и онда одговоран, кад свој рудник другоме под закуп уступи, али му у том случају припада накнада по грађанском законнику од закупца.

Члан 86.

Сваки обделатељ, који у окружју, где се рудник налази, не станује, дужан је имати у истом окружју свога пуномоћника, који ће обделатеља представљати и за њега одговарати.

Овај исти пропис односи се и на друштва, који представник не обитава у том окружју.

Члан 87.

Ако обделатељ уире или под стецаште падне, или под старатељство дође, то ће надлежни суд о томе министру народне привреде извести и јавити му, ко је постављен за старатеља рудника.

ГЛАВА ОСМА

О међусобном одношају рударски предузимача.

Члан 88.

Сваки обделатељ, чим дозна за какли несрећни случај у суседном предузећу, дужан му је у помоћ притећи са свима својим радним силама, које му на расположењу стоје, у колико тиме не би његов рудник штету трпио, за што ће сразмерну накнаду добити.

Члан 89.

Исто тако обвезан је сваки обделатељ за пристојну накнаду, у колико то не би његовом руднику на штету било, по нужди дозволити:

а., суседном обделатељу, да се послужи његовим подкопима, окнима, машинама за вађење руде, воде и промају ваздуха и гашење пожара, путевима и т. п.; и

б., да се кроз његов рудни простор помоћни подкони или окно или одушка за промају ваздуха отвори, и преко нужни путеви и водоводи на површју проведу.

Руде или копови, у помоћним подкопима или окнима извађени, припадају ономе чији је простор, и морају му се по накнади трошкова, око вађења учињени уступити, ако ји он устражи.

Члан 90.

Ако се дотични обделатељи не би споразумети могли, да ли је у горе поменутих приликама (чл. 88. и 89.) случај нужде министар ће народне привреде посредством стручне комисије (чл. 52.) то решити. Што министар народне привреде реши, то је коначно.

Министар ће народне привреде у исто време, ако се дотичне стране не би могле за накнаду споразумети, наредити, да се накнада определи преко вештака дронисаним начином одређени (чл. 53).

Незадовољна страна с ценом, коју вештаци определе, може се надлежном суду обратити, и тражити, да се питање о количини цене пресуди (чл. 53).

Члан 91.

За штету, која се учини предузећу извршењем ове службености (чл. 88. и 89.), одговара обделатељ, коме је службеност дата.

Члан 92.

Ако се подземним копаоницима суседни копаоници сукобе, дужни су суседи посредством рударског индустријера означити себи границе и ове се држати.

Не сложе ли се обделатељи у томе, *министар народне привреде* одредиће рударског индустријера да границе определи, и о томе ће једног и другог обделатеља у знање поставити.

До овог одређења морају обе стране радњу у сукобним копаоницима зауставити; али ове такође држати отворене, да се кроз њи пролазити може.

ГЛАВА ДЕВЕТА

О одношају рударски предузимача према његовим званичницима и радницима

Члан 93.

О службеним одношајима надзиратеља и радника при сваком руднику мора се прописати ред, који ће се *министру народне привреде* на преглед и одобрење поднети, по одобрењу овом у заведењу обзнанити, и у радницима испуњавања ради држати.

Тај ред садржаваће нарочито:

- а., списак надзиратеља и радника по класама, њихове послове, употребљавање на рударски рад жена и деце с призрењем на дечију дораслост и време одређено законом за обучавање;
- б., одношаје између надзиратеља и радника;
- в., време њ трајање рада;
- г., обхођење у раду и изван рада;
- д., одређење плаћања;
- е., накнаде у случајима болести и онесређења;
- ж., казни, биле оне повчане или рад без плате; и
- з., случаје, кад одношаји службе престају.

Члан 94.

У колико уговором или распоредом рада није условљено, могу званичници и надзиратељи само после тромесечног, а радници после петнаестодневног одказа рад оставити или из рада отпуштени бити.

Члан 95.

Званичници, надзиратељи и радници учинивши се новиним преступења по закону кривичном, могу одма из службе отпуштени бити, ма да у службеном уговору какво друго наређење о томе постоји.

Члан 96.

Исто тако могу се одпустити без одказа и они, који су се показали неверни, који нису прилежни и који су рђавог понашања према старијима; даље који са својом дужином неслажући се споредни посао воде, или се оним, што су у својој служби дознали и искусили, на штету свог господара служе.

Члан 97.

Договарање рударски радника у тој цјели, да се противљењем у раду и дужности, или употребљавањем других средстава изнуди повишица плате, или други услови рада, казниће се по казнителном законик у чл. 382. точки 1.

Члан 98.

Без одказа могу из службе изаћи радници и надзиратељи због злостављања; званичници због понижења; даље због неодавања уговореног продовољства, тачног и на време неисплаћивања наднице и плате; и у обште због неизвршења други тачака уговора могу радници, надзиратељи и званичници службу оставити, само кад престо то господару јаве.

Члан 99.

Сваки истражител и обделатељ дужан је са својим персоналом и радницима бар свака три месеца, а при иступању из службе или рада одма прорачунати се и плату

ни издати. Зато, што се раденик код истражитеља или обделатеља задужио, не може се раднику иступање из рада закратити.

Члан 100.

На заслугу раденика и настојника, који под платом месечном или годишњом служе, не може се више него на четвртину заслуге заит ставити; на заслугу пак они раденика, који као надничари раде, не може се никаква забрана ставити.

Члан 101.

При сваком руднику има се о радницима и надзиратељима уписна књига водити. Ова се мора на захтевање и рударској и полицајној власти подносити.

Члан 102.

Сваком раднику или надзиратељу мора се при изласку дати одпусна књижица, у којој ће му се означити категорија, у коју спада, према, за које је у братинску касу улагао и којој братинској каси припадао, и дан ступања и изласка из рада.

Рударски раденици и надзиратељи без одпусне књижице не смеју се у рад примати ни из рада отпуштати.

ГЛАВА ДЕСЕТА

О рударско-братинској каси.

Члан 103.

За поштовање рударских надзорника и раденика, њихових удовица и непунлетне деце образују се рударско — братинске касе и то:

I. Рударско-братинска каса своју рударских надзорника и радника у Србији за инвалидску помоћ и пензије; и
II. Рударско-братинска каса при сваком руднику или више спојених по одобрењу министра народне привреде за помоћ у случају болести и смрти.

Рударско-братинска каса ослобођена се своју државних и општинских терета.

Члан 104.

Сваки стални рударски надзиратељ и раденик, примљен у рудник као члан, и сваки обделатељ као основатељ морају у братинску касу улагати одређене прилоге:

Рударски надзорници и радници улажу од своје зараде 3% за рударско-братинску касу инвалидску и за пензију; а 2% за рударско-братинску касу за помоћ у случају болести и смрти.

Господари, властичари или закупници рудника додаће још 50% од целокупног улога својих рударских надзорника и раденика од које суме 30% иде у рударско-братинску касу за инвалиде и пензије, а 20% у рударско-братинску касу у случају болести и смрти.

У рударско-братинску касу за инвалидску помоћ и пензије има се унети $\frac{3}{4}$ садањег капитала својих рударско-братинских каса, а $\frac{1}{4}$ оставити сваком руднику за рударско-братинску касу за случај болести и смрти.

У рударско-братинску касу за инвалидску помоћ и пензије, имају се уносити, поред одређеног улога још и све казне прописане и изречене по овом закону и правилима за обделаоце; а све новчане казне изречене од стране обделаоца над њиховим раденицима и надзорницима уносе се у рударско-братинску касу за помоћ у случају болести и смрти.

У току 1900. године имају се по пропису овог закона и правила, која буде министар народне привреде прописао, образовати рударско-братинске касе ва све руднике у Србији. У поменутим правилима биће предвиђено, како ће се и где депоновати капитал братинске касе и ко ће њима руководити.

Члан 105.

За сваку братинску касу за помоћ у случају болести и смрти морају обделатељ или управитељ предузећа са садејством одбора, који ће раденици саставити, статуте начинити и министру народне привреде на одобрење поднети.

Члан 106.

Ови статути морају садржавати:

а., услове за улог у братинску касу, установљење књига за уписивање уложника и улога, као и начин, како ће се те књиге у добром стању и поретку држати;

- б., начини наплаћивања;
- в., правила, по којима ће се подпомагања из братинске касе чинити;
- г., услове под којима се добија и губи право на подпомагање из братинске касе;
- д., начини осигурања и управе капитала братинске касе, јемство за исту, исцрпљивање и одобравање рачуна;
- е., упливи, који уложник може на то имати;
- ж., међусобни одношај више рударско-братинска каса, које су сједињене; и
- з., располагање с капиталом у случају престанка рудника, за који је братинска каса основана.

Члан 107.

Сваки повластичар или закупац обвезан је, да одмах при отпочивању свога рада на руднику по пропису овога закона образложи рударско-братинске касе, а ако стање ових касе, у почетку радње, не би било довољно, да даје потребну помоћ за лечење и издрживање оболелим радницима, дужан је повластичар — односно закупац, да то сам чини у колико је то предвиђено правилима братинске касе.

ГЛАВА ЈЕДНАНАЕСТА

О плаћању рударских такса.

Члан 108.

За свако дато рудно поље (чл. 45) плаћаће обделатељ државној каси као регални данак по 12 динара у напред годишње и то свагда у почетку рачунске године, радило се на њему или не радило, било користи или не.

Члан 109.

Осим плаћања у чл. 108. изложеног, плаћаће обделатељ још један по сто од вредности продати или без продаје или како употребљених производа, било они у сировом стању т. ј. у стању, у ком се производи зову руда или коп, или било они у израђеном стању и пр. претопљеном, кованим, или ма како прерађеном.

Цена продаје разуме се свагда цена на месту произвођења, дакле у руднику; по ако би се производи из копаоника, топнионце или радионичке даље куд носили, па тамо продавали, тад се имају од цене продаје одбити превозни трошкови, и остатак ће се сматрати као горе речена цена продаје.

За прерађивање старих згура и топнионичких остатака оставља се министру народне привреде да повластицом уговори, колико ће обделалаца згура плаћати било на вредност саме згуре било на вредност продуката, који се добила буду*).

Члан 110.

Обделатељ плаћаће такође законима обштим провинсионе данке и прирезе у оној обштини, којој рудник припада.

Члан 111.

У случају, кад радња у руднику у првом развитку свом не може због важних узрока никакву асну дати, или ако се у радњи доцније појаве такве сметње, да радња не може никакве асне имати, онда се може, пошто се о томе посредством вештачке комисије уверење прибави, по одобрењу министра народне привреде обделатељ предпоменутог плаћања (чл. 109) за извесно време од части или сасвим ослободити.

Члан 112.

Да би се ово плаћање (чл. 109) уредно извршити могло, обделатељ ће дужан бити министру народне привреде од целокупне радње своје поднети точан извод рачуна из књига своји, у коме ће изложити каквоћу и количину израђене руде или копа, од ови израђене производе, затим количину и цену продате руде, копа или производа и то, да ли је у земљи или изван границе коме продато и на коме је месту извезено, као и количину заоставшет; к томе, количину употребљеног горива и осталог материјала у радњи својој.

* Ова је допуна од 21. јула 1877. године.

Извод рачуна, заједно с припадајућим исплатама, подиће се *министру народне привреде* с годишњим извештајем (чл. 84.).

Члан 113.

За испитивање и уверење о тачности извода има право *министар народне привреде* захтевати од дотичног обделатеља објаснења, а по потреби наредити и само прегледање књига.

Члан 114.

Ако је од горе поменути исплата више урачунато и наплаћено, обделатељ може у течају године од поднети рачуна с доказима захтевати, да му се вишак врати, као што и правителство има право, за случај, ако је мање наплатило, него што му припада, овај ненаплатени остатак накнадно тражити.

ГЛАВА ДВАНАЕСТА

О надзорној власти, као и о ислеђењу и суђењу дисциплинари испуљење.

Члан 115.

Министар народне привреде има настојавати, да се дужности, које су рударским истражитељима и обделатељима овим закоником прописане, тачно извршавају, и он ће у сваком случају дејствовати, где се потреба покаже, за одржање и унапређење рударски предузећа, а особито стараће се за јавну сигурност.

Сле, што се на то односи, има се званичним начиним удражњавати.

Члан 116.

Министар ће *народне привреде* посредством вештача: а., све копаонике, топioniце и остале радионице од времена до времена програтрати и о њиховом се стању уверавати;

б., одређивати комисара, који ће сваку радњу прегледати; таквом комисару дозвољено је у планове радње

и пртеже (чл. 84) и књиге рачунске (чл. 112) рудника загледати, и о томе *министра народне привреде* извештавати, али он је обавезан сваку и највезнатнију тајну радње чувати;

в., чинити сва расположења, која су нужна, да се закони прописи тачно извршују;

г., за случај опасни догађаја, који би се распрострети и тиме у руднику у обште але последице принети могли, власт ће рударска, била позвана од кога или непозована, настати, да се за одклонење све могуће учини; но тим не допушта се власти на комисару, да се мешају у чисто манипулационе и економне послове рудника.

Члан 117.

Догоди ли се при руднику случај, који прети сигурности личној или сигурности имања, водни извора, шума, заданија или други зграда, *министар* ће *народне привреде* и средством надлежне полицијне власти предузети нужна расположења за предупређење (чл. 78).

Члан 118.

Сваки истражитељ, обделатељ или њихов заступник, дужан је догађаје овог рода (чл. 117) одма јавити најближој рударској или полицијној власти.

Члан 119.

Министар народне привреде има право производе домаћ рудника за правителствену потребу куповати по цени, која ће се одређивати узајмним споразумљењем с дотичним обделатељем.

У случају неспоразума важиће цене признатих металних — берлинских пијаца у Европи, по одбитку свију трошкова преносни до узете пијаце за продају.

Ако би каква места, која исте руде и копове производе, ближе лежала, онда ће се при одређивању цене у рачун узети и средње цене ови места с изоставом из рачуна они прво поменути пијаца по реду њихове веће удаљености.

Члан 120.

Министар народне привреде прописује правила и формуларе за поднашање:

а., цртежа ситуациони и копаонички, известија годишњи о радњи;

б., извода рачунски о производима продатим и заостаним; и

в., Министар народне привреде прописује формуларе за вођење књига код свију рударских предузећа. Ове ће књиге министар и потврђивати.

Члан 121.

Код министарства народне привреде водиће се особене књиге, у којима ће се заводити;

а., свако одобрење за истраживање, свако овлашћење за обделавање, преимачење, продужење и одузимање ови;

б., свако одобрење и овлашћење заводиче се у целом свом садржају и према предмету остављаће се један или више отворени листова за преимачења, продужења и одузимања;

в., ове рударске књиге министарства стајаће сваком отворене на увиђење и копирање с тим, да се за сваку копију и потврђење плати прописана такса; и

г., водиће се дневник о приходима регалних данака, о приходима и расходима свију рудника — приватних и државних, као и о свима казнама, изреченим по прописима овог закона.

Члан 122.

Ислеђење дисциплинарних рударских поступа и изрицање казне по истима врши министар народне привреде. Против решења министра народне привреде осуђени може се у законом року жалити Државном Савету и решење Државног Савета извршио је.

Но ако је кажњиво дело такође природе, да потпаде под закон кривични, онда ће се изицај и суђење дела упутити на даљи поступак полицијској власти, која је и по овој дужности дужна да чини потребне кораке по оваким делима.

Члан 123.

Министар народне привреде, чим му случај рударског преступења до знања, дошао буде истражиће од обвиненог изјаснење о делу, за које се окривљује, а по потреби и природи предмета учиниће нужно извиђење посредством једног или два вештака

Ислеђевање пак посредством три или више вештака чиниће се само онда, ако је кривица већег рода, и предмет је од веће важности.

Сва исказивања обвиненог као и сведока, који се по потреби имају код суда заклети, као и само вештачко извиђење стављаће се на протокол.

Члан 124.

На основу извршеног ислеђења од стране рударског оделског министар народне привреде, по саслушању Рударског Одбора, изрећи ће казну по прописима овог закона, у колико то њему саада у надлежност.

Члан 125.

Противу решења министра народне привреде може се осуђени жалити Државном Савету.

Члан 126.

Министар народне привреде решава и о накнади трошкова, које обделавачи рудника имају да накнаде за изицај по њиловим кривицама.

А ако је кривицом и штета коме учинена, расправа о томе припада у надлежност грађанских судова, по тужби оштећенога.

Члан 127.

Трошкови око ислеђивања кривице падају на осуђеног, а трошкове око приватна расправа и послова плаћају стране, које су дале повода тој распри.

ГЛАВА ТРИНАЕСТА

О казни испуњења законика рударског

Члан 128.

Сва дисциплинарна испуњења против овог законика казниће се новчано од 50 до 500 динара, у повтореном случају, т. ј. ако би се ко у течају исте године више пута повиним такви испуњења учинио, могу казни двојном веће бити но оне у истој години због предходеће кривице изречене; не могу пак никако у једанпут више од 1200 динара износити.

Највише дисциплинарије су казни пак одузетак права на даљу радњу, било на време или за свагда, у случајима где те казни у овом законнику изложене стоје.

Но сва преступљења и испуњења противу личне сигурности и имања, проузрокована неупотребљењем нужне предострожности казниће се по казнителном законнику.

Члан 129.

Ко без одобрења руде и копове истражује, казниће се новчано 50—500 динара; ко по други пут то учини или ко учини под особито отештавајућим околностима, казни је двогуба.

Члан 130.

Истражитељи, који извађену руду или коп без одобрења министра народне привреде продају, или прерађују (чл. 37) казниће се с онолико, колико прерађена руда или коп вреди. У повтореном случају може се одузети право на даље истраживање.

Члан 131.

Ако обделатељ пренебрегне да стави нужну објаву у званичним новинама за добивену повластицу на обделавање (чл. 44), за сједињавање или раздвајање рудни поља (чл. 65 и 66), и ако пренебрегне министру народне привреде да јави уступање рудника под закуп (чл. 85, одељак 2), казниће се новчано од 50—300 динара; у повтореном случају двогубо.

Члан 132.

Ако обделатељ по чл. 58. шуме не премери уредно и по правилима шумарским на сече не подели, не употребљава и не негује, биће казњен у сваком (поједином случају од 50—500 динара, поред накнаде штете, ако какве буде; у повтореном случају казни ће се удвајати, а може му се и право уживања шуме на време или по околностима и на свагда одузети.

Члан 133.

Ако друштво рударско уговоре и статуте своје не би министру народне привреде на одобрење и потврђење поднело (чл. 71), ако се друштво не би годишње састајало, и о томе предходно не би министра народне привреде известило (чл. 74), подпада под казни од 50—300 динара; у повтореном случају казниће се двогубо.

Члан 134.

Ако друштво рударско не испуни услове чл. 72., 73. и 86., казниће се са 50—300 динара; у повтореном случају казни је двогуба.

Члан 135.

Сваки истражилец, а тако и обделатељ, који противу чл. 35. и 77. овог законика поступи и не осигурају довољно опасна места, подпадају под казни од 50—500 динара, и у повтореном случају двогубој казни; а у случају веће грозеће опасности, продужене и увеличане нехатности, према обстојатељству, може поставити министар народне привреде о трошку рудника лице, које ће радњом руковати за одређено време; па ако и то не буде довољно, одузеће се повластица, било за време или на свагда.

Овим се не укида надлежност полицајне и судске власти, да по свом позиву у овим случајима сходно закону раде.

Казна по одредби овог члана примењиваће се и на предузимаче каменолома.

Члан 136.

Ако искључиви истражитељи или обделатељи раде противу прописа чл. 35., 79., 80., 81. и 82., и радњом престану, без да министру народне привреде јаве и одобрење на то од њега добију, подпадају под казну од 50—300 динара; у случају повторења, казниће се они с 300—500 динара; а ако и та казна остане без успеха, оузеће им се одобрење или повластица.

Члан 137.

Ко пропусти у означено време план радње, цртеже копаоника (чл. 83., годишње известије и статистична дата (чл. 84) поднети, подпада под казну од 50—300 динара. Поред казни моћи ће министар народне привреде наредити, да се све то о трошку обделатеља изврши.

Члан 138.

Ко пропусти испунити прописе чл. 92., подпада под казну од 50—500 динара; у повтореном случају казна је двогуба.

Члан 139.

Ко пропусти испунити прописе чл. 93. и ко слабу и недораслу децу на рад у копаоницима или на површини земље употребљава, подпада под казну од 50—300 динара.

Члан 140.

Ко поступи противу прописа чл. 94., и ко пропусти са својим персоналом и радницима бар свака три месеца, а при иступању њеном из службе или рада одма прорачунати се и наплатити (чл. 99), или ко пропусти при изласку њеном одуину им књижицу издати, или ји без такве у рад прими (чл. 102), и ко пропусти уписну књигу водити, и ову на захтевање подносити (чл. 101), подпада под казну од 50 до 300 динара; у повтореном случају двогубо.

Члан 141.

Ако обделатељ или друштво пропусти испунити прописе о рударско-братинској каси (чл. 103, 105, 106 и 107),

подпадају под казну од 50—500 динара; у повтореном случају наредиће министар народне привреде, да се то о трошку рудника изврши.

Члан 142.

Ко у одређено време не плати регални данак (чл. 29 и 108), и данак од производа (чл. 109), да се казни од 50—300 динара. А ко навалице у изводима рачуна о производима (чл. 112) покаже мање производа, или неистиниту продају, како би тиме државну касу оштетио, биће казњен са четири пута онолико, колико је требало да плати; у повтореном пак случају може министар народне привреде одредити лице, које ће о плати обделатеља контролу водити.

Члан 143.

Ако истражитељ, обделатељ или његов заступник пропусти (чл. 118) означене опасне случаје одма јавити рударској или најближој полицијској власти, подпада под казну од 50—500 динара; у повтореном случају казна ће бити двогуба.

Казне по одредби овог члана, примењиваће се и на предузимаче каменолома.

ГЛАВА ЧЕТРНАЕСТА

О престајању, губљењу и напуштању повластице рударске и права истраживања руда и конова

Члан 144.

Сваки истраживалац губи право на даље истраживање: а., кад у почетку дати или доцније продужени рок за истраживање истече;

б., кад се сам одрече права на истраживање; и в., кад буде осуђен на губитак права.

Члан 145.

По престанку, напусту или губитку права на истраживање мора истражитељ за време од шест месеци, рачу-

нећи од дана престанка права, сву покварену површину земље, у колико је то могуће, у првобитно стање поставити, и ствари или зграде са земље дићи, иначе после тог рока, припаће ови предмети господару земље, ако је он усхте задржати.

У колико истражитељ не би то учинио, а господар земље захте да се површина у првобитно стање постави, па и зграде дигну, *министар народне привреде* може овластити господара земље, да он сам то учини, ако не би нашао за сходније, како другчије у овој ствари поступити.

Члан 146.

Право обделатеља (или друштва), био он закупитељ (чл. 46) или господар (собственик, чл. 47) рудника престаје:

- а., кад радњу у гечају прве године, рачунајући од дана добивене повластице не одпочне;

- б., кад одпочету радњу обустави, а не би могао доказати, да је радњу из узрока у чл. 81. наведени зауставити морао;

- в., кад повластици рок истече (чл. 46);

- г., кад се повластице својеволјно одкаже;

- д., кад под стецниште падне, и докаже се ма који од оних узрока наведени у чл. 152. закона стецнишног поступка; и

- е., кад по пропису овог законика изгуби повластицу на даље обделавање.

Престанком повластице губи обделатељ (или друштво) у свима предреченим случајима без икакве накнаде не само право повластицом добивено на обделавање, но и на цео рудник и на све, што је за обстанак и одржање његово постројено, употребљено или урађено, било то на земљи или под земљом.

Министар народне привреде решава о губитку права, по саслушању рударског одбора (чл. 122.). Против оваког решења има места жалби државном савету*. По оваком решењу *министар народне привреде* у свима случајима, где би се с престанком повластице и разна

* Ова је допуна од 6. фебруара 1896 год.

грађанска потраживања решавати имала, доставља ствар дотичном суду, који ће, ако нужно буде, процену и продају ствари наредити, управљајући се по одређењима чл. 147. и следећи, као и по прописима законика о поступку судском у грађанским парницама, у колико они нису противни наређењима овог законика.

Против решења министра народне привреде може се поднети жалба Државном Савету и решење Државног Савета по овоме је извршено.

Члан 147.

Процена и продаја рудника не простире се само на дата рудна поља, на утврђене и осигуране копионике, топионике и радионице (чл. 152), него на све за обделавање нужне зграде, земље, воде, шуме и постројења, — ако и у колико је обделатељ господар исти, — а тако исто и на нужна оруђа, справе и остале принадлежности.

Сваки од ови предмета има се проценити, како сам за себе, тако и скупа с рудником, те да се дозна вредност како предмета свакога за себе, тако и у свези с рудником. У осталом и за ове предмете важе правила о експропријацији.

Члан 148.

Ако се при одузимању права на обделавање појави сумња, који су предмети нужни за обделавање, и који се као неразводјни од рудника, за обстанак његов нужни, узети имају, *министар народне привреде*, по предходном преко вештака извишењу, о томе решити.

Господару рудника или обделатељу слободно је остати од принадлежности руднички и више, да се заједно с рудником прода.

Члан 149.

Све што руднику припада, и што експропријацији подлежи, мора се без икакве промене или измене до продаје чувати, а за то чување одговара обделатељ; но *министар народне привреде*, ако за сходно нађе, може се међу тим за оно, што би обделатељ по овоме закону др-

жави плаћати имао, обезбеђујућим средствима послужити по глави XIV. законика о поступку судском у грађанским парницама.

Члан 150.

По свршеној процени, на захтевање министра народне привреде, наредиће надлежни суд продају, која ће се по прописима глае XVIII. общтвев судског поступка извршити, с објавом да ће се рудник по нужди и испод укупне процене продати али без саизволења господара не испод процене онога, што се на површинју земље налази, и што експропријацији подлежи; као што су: одкупљена земљишта, воде, зграде и т. д., ма да су та добра саставни део рудника; и одредиће рок лицитацији за ствари рудничке и фабричне и за права на одржање ови, најмањи од 30, а највећи од 90 дана.

Члан 151.

По свршеној продаји с добивеним новцима учиниће суд распоред по прописима закона стеццишног, пошто по чл. 162. овог законика избројана потраживања најпре подмири; заоставши пак рест издаће се онда бившем обделатељу.

Члан 152.

Ако се при продаји не нађе купац, или ако нико не даје ни ону вредност, коју сама земљишта, надземна постројења и т. д., као и принадлежности рудника (чл. 147) по себи и без спојења с рудником имају, тада ће министар народне привреде по добивеном оваковом известију прогласити, да је право на обделавање престало и да је повластица изгубљена.

Члан 153.

Тим престанком права и губитком повластице обделатељ губи право на рудник и на дата му у том руднику рудна поља, са свима за обстанак и осигурање рудника подигнутим подземним и надземним грађевинама, биле ове ладане или иначе постројене или ма како израђене, а ми-

нистар народне привреде наредиће, да се све ово у књиге рударске забележи као имање правитељствено, и у исто време подејствоваће, да суд интабуланте извести, да су њлове интабулације на ову имаовину тим избрисане и уништене.

Министар ће народне привреде објавити, да је тај рудник слободан и да може други на њега повластицу тражити.

Члан 154.

Но на против сва на површини и лежећа здања и постројења, одкупљене земље, воде, шуме и све остале принадлежности као прибор, остају сопственост обделатеља доцдашњег донде, док се рудник другом не уступи, па по томе остају до овог времена и све на овим добрима постојеће интабулације, као и друга заложна права, ако би какви било.

Све што би нови предузимач од напред изложени предмета одкупити хтео, уступиће му се по прописима експропријације.

Ако се пак не би радња у истом руднику продужила, обделатељ ће морати постројења овог рода у туђој или на туђој земљи подигнута за три године дана одандедићи, ако се он или кредитори његови, на које би прешло право дужниково, у колико се ове имаовине тиче, с господаром земље не би другчије погодили о њловом даљем обстанку.

Члан 155.

Чим је обделатељу повластица ма из ког од оних у чл. 146. овога законика изложени узрока престала, престају му и права даље водити, оне занате и трговине, које је само услед рудничке повластице смео упражњавати.

Члан 156.

Ако обделатељ изјави, да жели напустити своју повластицу на рудник, то ће на ту изјаву, којој се мора акт повластице приложити, министар народне привреде издати решење, да је повластица уништена, ако на руднику не би било никакови интабулација.

Члан 157.

Ако је рудник интабулационим дуговима обтерећен, министар ће народне привреде известити о томе судским путем поверитеље, који могу у течају шездесет дана захтевати да се продаја нареди, и ако то учине, суд ће поступити по прописима чл. 147. до 153. овог законика.

Члан 158.

Ако за речено време од шездесет дана нико од поверитеља не затражи егзекутивну продају рудника, или ако се лицитација без успеха држи (чл. 152), то ће министар народне привреде, пошто о томе од суда буде извештен, сматрати рудник за слободан од сваки терета. Трошкови учињени падају на терет онога, који је лицитацију захтевао.

Кад пак случај наступи, да се рудник другоме преда, који има право и сопственост овога одкупити по процени вештака (чл. 154), онда ће министар народне привреде и у том случају саопштити ствар суду, који ће процену учинити, па с добивеном сумом сходно прописима закона поступити.

Члан 159.

Пре престанка какве повластице наредиће министар народне привреде, да се о трошку тадашњег обделатеља, и како надлежи изврши све, што је нужно за јавну сигурност.

Члан 160.

Сви планови радње, белешке мерења и сви цртежи, који се тичу остављеног или на како изгубљеног рудника, морају се дати министру народне привреде на чување.

ГЛАВА ПЕТНАЕСТА

О залози и осталом праву на руднике и њиховим привадежностима у случају стецништа.

Члан 161.

Производи рудника, подигнута зградња, зграде и постројења као и све друго, што се за сопственост обделатеља сматра, служи за закону залогу правитељству за

оно, што би по пропису овога законика правитељство имало наплаћивати.

По прибор копаоника и топионице (чл. 64) као: марва машине, оруђа, сираве, свекодики материјали и друге спреме за радњу, не могу се узантити, али у случају стецништа долази и тај прибор у обшту стецнишну масу.

Члан 162.

У случају стецништа поступиће се, што се тиче исправљања масе презадуженог обделатеља или друштва, по правилима обштег стецнишног поступка пошто се најпре наплате:

1., трошкови учињени око одузимања повластице, око процене и пописа, и на издржавање и руковање од дана отвореног стецништа;

2., државна потраживања за данак од поља и производа рударски до три године пре дана егзекуције;

3., раденици и званичници рударски за своју заслугу за шест месеци;

4., потраживања рударско-братинске касе, ако су за ову од радника улози наплаћивани а непредати, или ако је у истој показан дефицит; и

5., потраживања најдаље за годину дана пре стецништа и за цело време трајања стецништа, док се маса не расправи, која долазе од карије и уговора за уживање земље, воде, шуме и овим подобног, што је за рудник потребно.

После ови друга потраживања ићи ће редом по прописима стецнишног поступка.

Члан 163.

Ако би и после отвореног стецништа радња продужена била, онда ће се сви они, који су ову доцнију радњу подпомагали, првенствено из овога наплатити, а што пре тече, долази у обшту масу.

ГЛАВА ШЕСНАЕСТА

О личним правима рударски раденика

Члан 164.

У категорију рударски раденика спадају : надвиратељи и сви раденици, који су при рудничким заведењима за сталне уписани и чланом рударско-братинске касе постали.

Члан 165.

Законом о устројству војске одређује се, могу ли се, а ради одржања рудника, привремено поштедити од војничких дужности стални рударски радници и најстојнији, уок и само на молбу обделаца рудника.

Него тако опредељавале се финансијским законима у којој ће се мери рударске радње, као и стални рударски радници и настојници моћи ослободити од пореза и приреза државних, окружних и среских, у колико то овим законом није предвиђено.

ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА

О прелазним опредељенима при постојећим рударским уговорима и радњама

Члан 166.

Закон овај ступа у живот од 1 јула 1866. године. Препоручујемо Нашем министру финансије, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

15. Априла 1866. год.

у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

(М. П.)

Видео и ставно печат државни
чувар државног печата
министар правде,

Р. Лешјанин с. р.

министар финансије

Б. Цукић с. р.

ГЛАВА ОСАМНАЕСТА

Прелазно наређење

Члан 167.

Све одредбе овим законским изменама и доцнима утврђене, одмах важе и за све постојеће руднике и рудница престога и искључног истраживања, изузимајући само оно, што је повластницама за сваки рудник другачије утврђено. Но повластичарима се оставља, да се и за та другојачија наређења у повластницама, у року од три месеца могу изјаснити, да ли се и у том делу прилагођавају новим законским одредбама.

Члан 168.

Све садање државне рударске управе у почетку 1901. године имају своје радње отпочети саобразно прописима закона рударског и његових измена.

Члан 169.

Министар народне привреде овлашћује се, да у току 1900. године отпочне извођење ових законских измена и све рударске радње до краја исте године постави на основицу рударског закона и ових његових измена.

Члан 170.

Скуда у закону речи: „министар финансије замени са „министар народне привреде“ и све главе означити по новом брџном броју, а све параграфе означити као чланове према новом рџдјом броју.

Закон овај ступа у живот од дана Краљева потписа.

Препоручујемо Нашим Министрима народне привреде и Унутрашњих дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његову старају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

27. јануара 1900. год.

у Пешу.

(М. П.)

Видео и ставно државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,

Б. Стефановић с. р.

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар
народне привреде

Жив. Живановић с. р.

Министар
унутрашњих дела,

Б. А. Генчић с. р.

САДРЖАЈ

	страна
ГЛАВА ПРВА	
Управа и надзор над свима рударским радњама	1
ГЛАВА ДРУГА	
Општа одређења	3
ГЛАВА ТРЕЋА	
О одобрењу на истраживање руда и копова	5
ГЛАВА ЧЕТВРТА	
О повластици на обделовање руда и копова	10
ГЛАВА ПЕТА	
О одношајма између рударских предузимача и господара земље, воде и шума, о уступању оних и о накнадама	13
ГЛАВА ШЕСТА	
О принципима рударских предузимача и о рударским друштвима	16
ГЛАВА СЕДМА	
О дужностима рударских предузимача	19
ГЛАВА ОСМА	
О међусобном одношају рударских предузимача	23
ГЛАВА ДЕВЕТА	
О одношају рударских предузимача, њихових званичника и раденица	24
ГЛАВА ДЕСЕТА	
О рударско-братинској каси	26
ГЛАВА ЈЕДНАЕСТА	
О плаћању рударских такса	28
ГЛАВА ДВANAЕСТА	
О надзорној власти, као и о испеђењу и суђењу дисциплинарних испуђења	30

ГЛАВА ТРИНАЕСТА	
О казни испуђења законика рударског	34
ГЛАВА ЧЕТНАЕСТА	
О престајању, губљењу и ванштању повластице рударске и права истраживања руда и копова	37
ГЛАВА ПЕТНАЕСТА	
О залози и осталом праву на руднике и њиховим припадљивостима у случају стецшта	42
ГЛАВА ШЕСНАЕСТА	
О личним правима рударских радника	44
ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА	
О прелазним одређењима при постојећим рударским уговорима и радњама	44
ГЛАВА ОСАМНАЕСТА	
Прелазно наређење	45